

WITOLD SCHEURING

Zbąszynek

Przypadek inwazji włosogłówki u psa (*Trichocephalus vulpis* Froelich, 1789)

Nicienie z rodzaju *Trichocephalus* pasożytują u wielu różnych ssaków, stąd wyodrębnia się wiele gatunków tego pasożyta. U człowieka stwierdza się *Trichuris trichiura*, u świni — *T. suis*, u przeżuwaczy *T. ovis* i *T. globulosa*, u wielbłądów — *T. cameli*, u królików — *T. leparis*, u świnki morskiej — *T. nodosa* (Hutyra i wsp.), a u nutrii — *T. myocastori* (7).

U zwierząt mięsożernych obserwuje się inwazję gatunku — *Trichuris vulpis*, występującego u psa, lisa i łasicy (4, 5, 11), a u kota stwierdzono odrębny gatunek — *T. serratus*, nie atakujący psa (9).

Wszystkie te nicienie cechuje charakterystyczna budowa ciała, jak również specyficzny wygląd gruboskorupowych jaj.

Trichuris vulpis atakujący zwłaszcza psa, jest pasożytem kosmopolitycznym, szeroko rozpowszechnionym w świecie, spotykanym często zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych, gdzie w niektórych rejonach powoduje zarobaczenie 80% psów (Rubin, cyt. za 9). Długość tego nicienia wynosi 4,5 do 7,5 cm, a wymiary jaj sięgają 32–40×70–90 μ (4, 5). Inwazja następuje przez pokarm lub wodę — zanieczyszczoną jajami. Rozwój w organizmie żywiciela trwa około 3 miesiące (11), a pasożyt rozwijający się początkowo w jelicie cieńkim, osiedla się następnie w jelitach grubych, gdzie drąży głęboko w błonę śluzową. Przy znacznej inwazji może tu dojść do przekrwienia jelita, obrzęku grudek limfatycznych, a nawet martwicy tkanki. Stąd klinicznie u zarażonych psów stwierdza się bóle brzucha, zaparcia na przemian z biegunką — często z domieszką śluzu lub zaparcia na przemian z biegunką — często z domieszką śluzu lub krwi (Pietrow, cyt. za 11). Powłoki brzuszne mogą ulec powiększeniu, kondycja zwierzęcia spada, może wystąpić anemia, włos ulega osłabieniu (9).

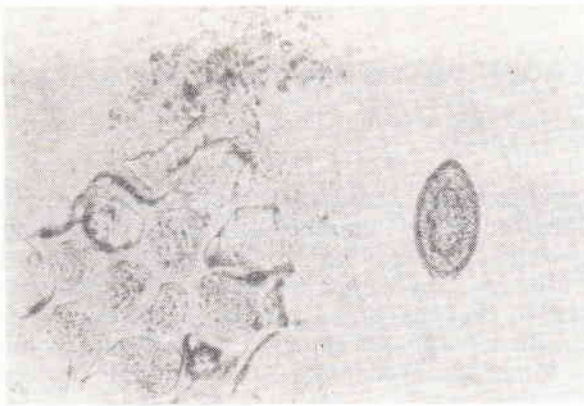
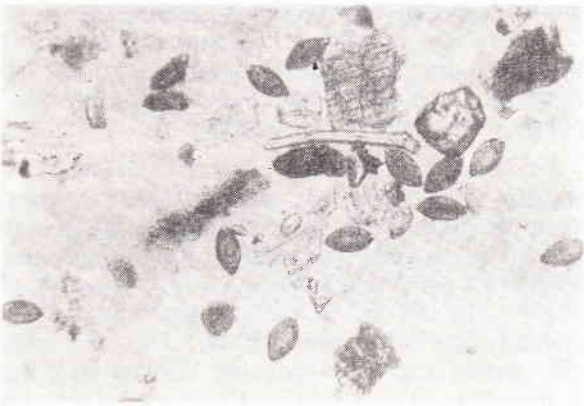
Leczenie inwazji włosogłówki opiera się obecnie na takich środkach jak: Whipcide (syn. Phtalofyne — 1, 9), Methyridine (3, 4, 11), Dichlorvos (1, 3, 4), Glycobiarsol (1), Diphenylamin, Butylchlorid (5) i inn., lub starszych lekach jak roztwory hexylresorcinolu (5) czy kreoliny (2). Również Tetramisol (Nilverm ICI*) może mieć pewne działanie pasożytołojcze, jednak według wielu badaczy (1, 3, 6, 10, 14) działanie tego środka jest niepewne lub bezskuteczne. Pewniejszy w

działaniu ma być lewoskrętny izomer Tetramisolu, używany w zwalczaniu cianki ludzkiej — „Ketrax” (8).

Przypadek własny

Dnia 20.I.1971 r. doprowadzono do PZLZ w Zbąszynku — psa, sukę 7 m. biało-czarną, rasy cocker-spaniel, własność ob. P. zam. w S. Według wywiadu pies od trzech miesięcy choruje z objawami wymiotów, niekiedy biegunki, niezłym spojówką, wypadaniem sierści i ospałości. Badaniem klinicznym stwierdzono ciepłotę 39°C, tętno 112, przy 40 oddechach/min. Z badań dodatkowych przeprowadzono badania koprolologiczne i pełne badanie hematologiczne. Badanie parazytologiczne kału przeprowadzono met. flotacji w nasyconym roztworze NaCl i met. sedymentacji na płytkach Petriego. W obu badaniach stwierdzono obecność charakterystycznych jaj *Trichuris vulpis*, o wymiarach śr. 32×65μ. Pobraną próbkę kału wysłano dla sprawdzenia do Katedry Parazytologii WSR we Wrocławiu, skąd otrzymano potwierdzenie rozpoznania inwazji włosogłówki. Badaniem hematologicznym wykazano jedynie znaczną eozynofilię sięgającą 15%. Psa polecono obserwować i zalecono dietę bogatą w witaminy. W dniu 10.III.1971 r. ponownie doprowadzono sukę do PZLZ, gdzie znów przeprowadzono badania jak poprzednio. Stwierdzono powrót do normy ilości oddechów, a w kale wykazano znów obecność jaj pasożyta (do 21 jaj w 1 kropli — przy met. Fülleborna). W obrazie krwi stwierdzono niewielkie zmiany w ilości leukocytów, powrót eozynofili do normy, minimalny spadek procentu hemoglobiny. Polecono więc zwierzę odrobaczyć hexylrezorcyną w ilości 0,15/kg (=1,0 leku w kapsli żelatynowej) doustnie. Po podaniu tego środka z uprzednią dietą węglowodanową i po zaaplikowaniu po 24 godzinach oleju rycynowego — właściciel stwierdził w kale obecność tasieńca długości ok. 0,5 m. Z psem zgłoszono się ponownie dnia 21.III.1971 r. i zauważono wtedy znaczny spadek kondycji, apatię, wychudzenie, dreszcze, wymioty, zmатовienie i osłabienie okrywy włosowej. Przystąpiono więc do leczenia objawowego, podając preparaty witaminowe i serię zastrzyków *Calcium borogluconatum* i *Tonophosu*. Doustnie polecono podawanie Polfamixu L i Enteramidu. Po tygodniu nastąpiła pewna poprawa, zwierzę było nieco bardziej żywe, kondycja trochę lepsza. Dnia 2.IV.1971 r. przeprowadzono następne badanie kału i stwierdzono znaczny wzrost ilości jaj pasożyta: 100 szt. w 1 kropli (do ok. 42 jaj w polu widzenia). Po sześciu dniach psa ponownie doprowadzono do lecznicy, gdzie obserwowano ciepłotę i tętno w normie, jednak znaczne wychudzenie i spadek kondycji zwierzęcia. W kale stwierdzono obecność jaj *T. vulpis* (ok. 15 szt. w 1 kropli). Zdecydowano się zastosować tetramisol (Nilverm) w ilości 30 mg/kg, który podano doustnie. Lek ten został po ok. 15 min. z wymiotowany. Ponownie lekarstwo polecono podać w ten sam sposób i w tej samej ilości po 7 dniach. Pies tym razem lek przyjął w całości. Przez trzy kolejne dni po podaniu tej ostatniej dawki, właściciel przesyłał do kontroli próbki kału i we wszystkich wykazano obecność jaj pasożytów, w różnej ilości (1–16 szt. w 1 kropli). Następnie do czerwca br. stracono kontakt z chorym psem, a zwierzę doprowadzono do kontroli dopiero 6.VI.1971 r. Stwierdzono wtedy całkowity powrót psa do zdrowia. Kondycja była dobra, suka żywo interesowała

*) Autor składa podziękowanie brytyjskiej firmie Imperial Chemical Industries (ICI) za udostępnienie materiałów dotyczących stosowania Tetramisolu u psów.

Ryc. 1. Pojedyncze jajo *Trichuris vulpis*.Ryc. 2. Liczne jaja *Trichuris vulpis* w osadzie próby sedymentacyjnej.

się otoczeniem. Badanie koprolologiczne kału dało wynik ujemny. Według wywiadu od 15.IV.1971 r. (data drugiego podania „Nilvermu”) następowała stała poprawa zdrowia i kondycji zwierzęcia.

Omówienie i dyskusja

Leczenie inwazji włosogłówki u psa jest trudne, stąd duża ilość polecanych specyfików. W kraju jednak brak jakiegokolwiek leku działającego wybiórczo na ten gatunek pasożyta. Zastosowany w opisanym przypadku „Nilvermu” w bardzo wysokiej dawce, zbliżonej do toksycznej dla psa, wynoszącej według Calzetta Resio — 40 mg/kg, może mieć niewielkie działanie lecznicze. Thienpont i wsp. (13) oceniają skuteczność działania Tetramisolu w zwalczaniu włosogłówki — na 8,4% przy jednorazowym, doustnym podaniu w ilości 20 mg/kg. Jednak wielu autorów zwraca uwagę na działanie uboczne tego środka, które objawia się u pewnego procentu psów oblizywaniem warg, ślinieniem, wymiotami, defekacją, pobudzeniem nerwowym i drżeniem mięśni (6, 13). Wydaje się jednak, że w opisanym przypadku wymioty po pierwszym podaniu Nilvermu u leczonego psa, należy niekoniecznie odnosić do zastosowanego leku, gdyż większość pobieranych w tym okresie pokarmów i płynów, zwierzę zwracało. Również zbyt długi okres pozostawiania poza obserwacją leczonego psa, skłania do ostrożności w

ocenie zastosowanego leku. Być może lepsze działanie wykaże w podobnych przypadkach lewoskrętny izomer Tetramisolu, którego dawka jest o połowę niższa, a więc i bezpieczniejsza.

Nie należy jednak zapominać o dobrym działaniu Tetramisolu (Nilvermu) na inne nicienie pasożytujące u psa jak: *Toxocara canis*, *Toxascaris leonina*, *Uncinaria stenocephala* (12, 13), czy *Angiostrongylus vasorum* (3) w dawkach 10—20 mg/kg przy których zwalczaniu jest on bardzo skuteczny (3, 10, 13, 14).

Wnioski

1. Wobec stwierdzenia włosogłówki u psa — należy udostępnić na rynku krajowym skuteczny lek przeciw temu pasożytowi.

2. W przypadku znacznej inwazji tego pasożyta, duże znaczenie może mieć leczenie objawowe.

3. Wobec braku innych środków pasożyto-bójczych, można próbować w zwalczaniu inwazji *Trichocephalus vulpis* — Tetramisolu (Nilvermu).

Piśmiennictwo

1. Arundel J. H.: Aust. vet. J. 46, 164, 1970.
2. Bachmann W.: Choroby psów i kotów, PWRiL, 1962.
3. Bizard A., Dorchies Ph., Basseporte G.: Revue Méd. vét. 121, 577, 1970.
4. Boch J., Supper R.: Veterinärmedizinische Parasitologie, P. Parey, 1971.
5. Borchert A.: Lehrbuch der Parasitologie für Tierärzte, S. Hirzel, 1970.
6. Calzetta Resio E., Basso N.: Revta. Med. vet., B. Aires, 51, 87, 1970.
7. Dubińska W., Scheuring W.: Medycyna Wet. 22, 292, 1966.
8. Laigret J., Tourres M., Boschi S.: Bull. Soc. Path. exot. 62, 734, 1969.
9. Mayer Jones L.: Farmakologia i farmakoterapia weterynaryjna, PWRiL, 1964.
10. Noujaim A. A., Gaafar S. M., Christian J. E.: Vet. Med. small Anim. Clin. 63, 986, 1968.
11. Stefański W.: Parazytologia weterynaryjna, PWRiL, 1963.
12. Świetlikowski M.: Biul. Inf. 20, 15, 1969.
13. Thienpont D., Vanparijs O., Spruyt J., Marsboom R.: Vet. Rec. 83, 369, 1968.
14. Weissenburg H.: Berl. Münch. tierärztl. Wschr. 81, 69, 1968.

Adres autora: dr Witold Scheuring, Zbąszynek, ul. Kilińskiego 92.

DEBYSHIRE J. B., COLLINS A. P.: Namnażanie wirusa talfan w hodowlach jelita prosiąt. (The multiplication of talfan virus in pigs intestinal organ cultures). Res. vet. Sci., 12, 367—370, 1971 (4).

Do założenia hodowli użyto odcinków jelita cienkiego i okrężnicy płodów prosiąt pobranych od macior na drodze hysterektomii w 112 dniu ciąży. Jako podłoża hodowlanego zastosowano podłoże Eagle z dodatkiem 0,2% albuminy surowicy cielęcej, oraz podłoże Trowell T-8 z dodatkiem 10% surowicy płodu cielęcica. Hodowle komórkowe zakażono 3000 jednostek tworzących kolonię wirusa talfan w 0,1 ml. Po 3 godzinnej adsorbcji w temperaturze 37°C hodowle przemywano roztworem Hanksa a następnie dodawano świeżego podłoża hodowlanego. Nie zaobserwowano różnic morfologicznych w wyglądzie komórek hodowli narządowych prowadzonych na podłożu Trowell T-8 lub na podłożu Eagle. Wirus talfan namnażał się słabo w hodowli komórkowej jelita cienkiego w komorach Trowell. Bardzo wysokie miana wirusa uzyskano przy hodowli jelita biodrowego oraz w hodowlach z okrężnicy.

Z.